

Vrede over Israël

Jaargang 49
Nummer 5
November 2005

Van de redactie	2
Grote Verzoendag	3
Loofhuttenfeest op de kerkelijke kalender?	7
Persbericht: Tussen twee bergen	10
Hebreeuws als spreektaal	12

*In loofhutten zult gij
wonen zeven dagen;
allen die in Israël
geboren zijn, zullen in
loofhutten wonen*

Tweemaandelijks orgaan, uitgegeven door Deputaten
'Kerk en Israël' van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland

Van de redactie

In het laatste nummer van deze jaargang besteden we aandacht aan het laatste van de drie grote pelgrimsfeesten van Israël, het Loofhuttenfeest. Het Loofhuttenfeest behoort tot de najaarsfeesten en wordt voorafgegaan door Grote Verzoendag.

De Schriftstudie wordt verzorgd door ds. M. v.d. Sluys en gaat uit van Hebrëeën 9 : 24 – 27. Hij laat daarbij de Reformator Joh. Calvijn aan het woord en laat zien welke betekenis Grote Verzoendag voor twee Messiasbelijdende Joden uit het verleden, Salomon Duijtsch en Isaäc Da Costa, heeft gekregen. Ds. Van der Sluys is predikant te Nieuwpoort en lid van Deputaten Kerk en Israël.

Over het Loofhuttenfeest wordt geschreven door dr. H. Vreekamp. Hij stelt de vraag aan de orde waarom dit derde joodse pelgrimsfeest niet, naast Pasen

en Wekenfeest, een plek gekregen heeft op de kerkelijke kalender. Dr. H. Vreekamp was van 1971 tot 1984 hervormd predikant op de Veluwe, en van 1984 tot 2002 predikant voor Kerk en Israël in de hervormde kerk.

In het artikel ‘Hebreeuws als spreektaal’ rondt drs. C. van der Spek het drieluik over ‘talen van Israël’ af. In Jaargang 48, nummer 5, schreef ds. A. Brons over het bijbels Hebreeuws, terwijl het Jid-disch aan de orde werd gesteld in nummer 2 van Jaargang 49. Drs. C. van der Spek is lid van Deputaten Kerk en Israël.

In een persbericht wordt een studiereis voor predikanten onder de aandacht gebracht. Deze reis wordt georganiseerd door het Centrum voor Israël studies te Ede. Deze studiereis krijgt als thema mee: Tussen twee bergen.

Grote Verzoendag

ds. M.v.d.Sluys

Hoe het Oude Testament over de Grote Verzoendag spreekt is op heldere wijze uiteengezet in voorgaande Schriftstudies. U kunt ze via de website nalezen. Met name in Leviticus 16 kunnen we lezen van de ceremoniën op deze dag. Slechts eenmaal per jaar mocht de hogepriester het heiligdom ingaan tot verzoening van de zonden.

In deze Schriftstudie geven we aan:

- Wat volgens de Reformatie de lijnen in het Nieuwe Testament zijn.
- Hoe de Joden nu Grote Verzoendag vieren.
- De belijdenis van enkele Joden die tot bekering zijn gekomen.
- Enkele praktische opmerkingen als afsluiting.

Calvijn over Leviticus 16

Calvijn heeft in zijn verklaring op Lev. 16 expliciet de lijnen doorgetrokken naar Hebreëen 9: de Heilige Geest beduidde, dat de weg des heilighdoms nog niet openbaar gemaakt was, zolang de eerste tabernakel nog stand had; welke was een afbeelding voor dien tegenwoordigen tijd.

Christus heeft in de volheid van de tijd met Zijn eenmalige offerande voor Zijn volk betaald.

De hogepriester moest zich wassen en de heilige klederen aantrekken. Volgens Calvijn is dat “een zeer nuttige leer. Als over de verzoening met God gehandeld wordt, mag niet her en der gekeken worden, omdat er buiten Christus geen enkele reinheid en onschuldigheid is, die aan het oordeel Gods beantwoordt.”

Volgens de ceremoniën is er sprake van een dubbelheid. Er is allereerst de reiniging van de ongerechtigheid door de offers die gebracht worden. Maar er is ook sprake van de wassingen met water. Dat ziet op het leven in de herstelde gemeenschap met God. Maar van beide geldt dat het wel een zaak van het innerlijke moet zijn. Uiterlijke ceremoniën moeten we niet gering achten, maar ze brengen geen reiniging van het hart.

Dat weerhoudt Calvijn er niet van hoog op te geven van deze instellingen. Hij schroomt niet om over de ceremoniën van de Grote Verzoendag te spreken als beelden van de nieuwtestamentische sacra-

Schriftstudie
n.a.v.
Hebreëen
9:24-27

24 Want Christus is niet ingegaan in het heiligdom, dat met handen gemaakt is, hetwelk is een tegenbeeld van het ware, maar in de hemel zelf, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons;

25 Noch ook, opdat Hij Zichzelf dikwijls zou opofferen, gelijk de hogepriester alle jaar in het heiligdom ingaat met vreemd bloed;

26 (Anders had Hij dikwijls moeten lijden van de grondlegging der wereld af) maar nu is Hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde te niet te doen, door de offerande van Zichzelf.

Grote Verzoendag

menten. Door doop en avondmaal verschijnt God aan ons in Zijn Zoon. Helaas is het zo dat wij door

De Hogepriester in zijn dagelijkse gewaad met borstschild en in zijn witte gewaad voor Grote Verzoendag

onze verdorvenheid niet ophouden om deze instrumenten van de Geest te ontheiligen. “Nu er echter geen offerdieren meer geslacht worden, past het ons dat we smeken dat Christus onze onreinheden door de besprenging met Zijn bloed uitwist.”

Wie gelooft ziet dat hij waarlijk voor Gods aangezicht op sacramentele wijze gereinigd is. Uitwendige ceremoniën zijn geen bedrieglijke tekenen. Ze richten de harten op de Middelaar.

Huidige Joodse gebruiken

De Grote Verzoendag maakt deel uit van de joodse najaarsfeesten. De feesttijd begint met Rosj Hasjana, de joodse Nieuwjaarsdag, op de eerste van de joodse maand Tisjri. Deze dag luidt een periode van boete en berouw in die tien dagen duurt en uitloopt op de Grote Verzoendag, die ook wel de ‘Verschrikkelijke Dag’ genoemd wordt. Vijf dagen daarna viert men met dankbaarheid het Loofhuttenfeest. De Joden waren niet verplicht om met de grote feesten naar tabernakel of tempel te gaan. Toch gingen veel vromen in Israël op om gezamenlijk zowel de Grote Verzoendag als het Loofhuttenfeest te vieren. De verootmoediging van hun zielen op de Grote Verzoendag bereidde hen voor op de vreugde van het Loofhuttenfeest. Hoe meer bedroefd en verootmoedigd we zijn om de zonde, hoe meer wij de vertroosting van de Heilige Geest ontvangen, zegt Matthew Henry. “De blijdschap van dit feest was hun een vergoeding voor de droefheid van die vastendag, want die in

tranen zaaien zullen met gejuich maaien.”

De 10^e Tisjri viel dit jaar op woensdagavond 12 en donderdag 13 oktober. Onze Israël consulent drs. C.J. Rodenburg meldde dat elk feest zijn karakter heeft. Het niet eten en drinken op Grote Verzoendag brengt de inkeer tot uitdrukking. Op de Grote Verzoendag ligt het verkeer in Israël stil. Er zijn geen radio of tv uitzendingen. Men onthoudt zich van voedsel en brengt de tijd door met bidden en bijbel-lezen. Dit jaar is men op woensdagavond al in witte klederen naar de synagoge gegaan. De witte klederen die men draagt zijn het symbool voor de reiniging van zonde en schuld die op deze dag centraal staat. Men komt niet alleen om het bekende boetelied Kol Nidrei te horen zingen, een lied waarin men alle overhaast uitgesproken gelof-ten tegenover God terugneemt, maar evenzeer om andere gedeelten uit de Schrift te horen. Tevens knielt men in ootmoed neer in het gebed. Dat is heel bijzonder, want in de synagoge wordt normaliter niet geknield.

Wat ons opvalt, is dat ook naar huidig joods gebruik geen offers meer worden gebracht. In plaats daarvan is er een liturgie gekomen die de gehele nacht en dag beslaat. De nadruk in de Schriftlezingen en de gebeden ligt op het belijden van zonden en schuld. Er is een aanhoudend en herhaald smeken om vergeving van de onbewust bedreven zonden. Deze liturgische teksten en gebrui-

ken zijn ontstaan in de tijd na de verwoesting van de tempel in het jaar 70.

In het N.T. lezen we niet dat de christenen naast het Paas- en Pinksterfeest ook het feest van de Grote Verzoendag hebben gevierd. Er zijn in het boek Handelingen wel enkele passages die doen denken aan de tijd van de Grote Verzoen-dag. Maar die dag werd blijkbaar niet meer onderhouden. Tijdens de eerste zendingsreis maakt Paulus tijdens zijn verblijf in Antiochië gebruik van de gelegenheid om in die tijd te preken (Hand. 13 : 42). En tijdens zijn laatste reis verkeert

De ark van het verbond met het verzoendeksel en de cherubs

Paulus in die dagen in een storm op zee (Hand. 27 : 9). De kanttekeningen verwijzen er naar dat met de vasten de tijd van Grote Verzoendag wordt bedoeld.

Messiasbelijdende Joden Salomon Duijtsch

In 1734 was in Timisoara (Hongarije) Salomon Duijtsch geboren. Na opleiding van zeven jaar aan de joodse academie te Praag werd hij

**Het niet eten
en drinken
op Grote
Verzoendag
brengt
de inkeer tot
uitdrukking**

Grote Verzoendag

rabbijn. Hij was op dat moment zeer ingenomen met zichzelf en dacht dat hij zeker was van zijn zaligheid. Maar na het plotselinge sterven van zijn vrouw wordt dat anders. Hij komt in een geestelijke crisis terecht als hij in een traktaat van een joodse rabbi leest die niet wist of hij zalig of verdoemd zou worden. Dan komt hij tot de belijdenis dat hij zelf een goddeloze rabbi is. Na enige tijd koopt hij van een soldaat een Duits boekje omdat hij de taal wil leren. Als het boekje verkocht is, lacht de man hem uit en zegt: "Ik heb een joodse rabbijn met een grote baard bedreven." Het blijkt een N.T. te zijn. Aanvankelijk denkt Salomon dat het gaat over een rijk heer die bevel geeft hoe men na zijn dood moet handelen. Maar al lezende wordt zijn hart tot leven gewekt. En als hij eindelijk bij Hebreëen 9 komt begrijpt hij dat alle plechtigheden, en in het bijzonder de Grote Verzoendag, Christus afgebeeld hebben en dat Christus Zelf het ware zoenoffer is geweest.

Isaac Da Costa

Van een andere Messiasbelijdende Jood, Isaac Da Costa, hebben we vele schriftverklaringen. Hij wijst bij de twee bokken in Leviticus 16 ook naar Christus. "En Aäron zal de loten over die twee bokken werpen, één lot voor de Heere, en één lot voor de weggaande bok. Door geheel het Oude Testament zijn de denkbelden verzoening en vrijlating naast elkaar geplaatst als een heenwijzing naar Christus en naar de vrucht van zijn werk. Christus

werd geofferd, de zondaar vrijgelaten."

"De bok is een vuil dier. Het is de voorstelling van Christus als de onreine, door het dragen van de zonde in zijn lichaam op het hout, als de man zonder gedaante, als de verachtste en onwaardigste onder de mensen, "voor wie ieder het aangezicht verborg." De onderscheidene offeranden en plechtigheden moesten Christus als het enig groot en waarachtig offer van alle zijden voorstellen."

Tenslotte

Hoe kunnen we in deze tijd met onze joodse naaste spreken over de unieke verzoening in Christus? De vereniging *Tot heil des volks* gaf daarvan een mooi voorbeeld. "Op Pesach (Pascha), kunnen we wijzen op Jezus als het Lam dat de zonden van de wereld weg neemt. En Jom Kippoer (Grote Verzoendag) geeft altijd veel mogelijkheden voor goede gesprekken met vrienden en burenen. Het is voor Israëli's de gewoonte om elkaar in de dagen voor Jom Kippoer te groeten met de woorden 'moge jij goed opgeschreven worden'. Daarmee wordt bedoeld dat je naam geschreven staat in het boek van het leven (vergelijk Op. 20 : 12). We vragen hen dan: 'Waar is jouw 'Kippoer' (verzoening)? Is het mogelijk om te weten of je naam goed opgeschreven staat of niet?' Dan vertellen we dat er zonder offer geen vergeving is en we wijzen op het offer van de Messias."

De offeranden en plechtigheden moesten Christus als het enig groot en waarachtig offer van alle zijden voorstellen

Loofhuttenfeest op de kerkelijke kalender?

Dr H. Vreekamp

Een blijvende vraag

Op de eerste dag van het Loofhuttenfeest (Soekkot) is de profetenlezing Zacharja 14. Elk najaar, zo ziet de profeet, zullen de volken optrekken naar Jeruzalem om de God van Israël als Koning van heel de aarde te aanbidden en om het feest van de loofhutten te vieren. Daarna keren de heidenvolken terug naar het land van hun herkomst, diep onder de indruk van de Naam en het Feest in het midden. Waarom worden de volkeren uitgerekend tijdens Soekkot genodigd als pelgrim naar Jeruzalem te komen?

De loofhut

Tussen Egypte en Kanaän strekt zich de woestijn. In dat land over de rand is alleen doorkomen mogelijk onder begeleiding en bescherming van de Eeuwige. De woning is een tent, niet veel meer dan een hut. Een vaste woon- en verblijfplaats is er niet. Dit leven onderweg mag Israël niet vergeten. Telkens wanneer straks in het land de volle zomer is geweest, zullen natuur en geschiedenis samenkomen in de hut van loof. Zoals dit wankele bouwsel is het leven op aarde. De wanden zijn sterk genoeg om de wind te trotseren, maar in een slaande storm zullen ze het mogelijk begeven. En zo hoog mogen ze niet zijn opgetrokken, dat hun schaduw en het zonlicht zouden weren. Boven het hoofd is het dak waardoor

Druiventrossen als versiering van de loofhut

de sterren aan de hemel zichtbaar blijven. Een dak van vertrouwen. Veiligheid is vrucht van vertrouwen en niet resultaat van kracht. In de kanteling van zomer naar herfst vindt Israël beschutting onder de vleugels van de Eeuwige, zoals een kuiken die vindt bij de moederhen.

Israël en de volken

De gedenkdagen van Israël koesteren de intimiteit van het verbond tussen de Eeuwige en zijn volk. De verkiezing van Israël is evenwel niet bedoeld als een 'onderonsje' tussen God en één volk met uitsluiting van de andere. Aan het Loofhuttenfeest kan de methode van Gods gaan door

In de kanteling van zomer naar herfst vindt Israël beschutting onder de vleugels van de Eeuwige

Loofhuttenfeest op de kerkeli

Een loofhutversiering uit 1833 met de bijbeltekst: In loofhutten zult gij wonen, zeven dagen

de geschiedenis worden afgelezen: vanuit Israël naar de einden van de aarde. De loofhut is wijd geopend naar de vier windstreken. Tijdens Soekkot werden door Israël zeventig offers gebracht ter verzoening voor de wereld.

Zacharja 14 laat deze relatie tussen Israël en de volken zien. Maar ook: wie van de volkeren niet met Israël Soekkot wenst te vieren, zal geen regen ontvangen (14 : 17) en tenslotte dus geen bewoonbare aarde onder de voeten meer vinden. In dit profetische spoor is later 'het gebod van de loofhut' verwoord: de uitnodiging aan de volken om Loofhuttenfeest met Israël mee te vieren als een test voor hun geloof in God.

Resoneren

De in onze dagen hervonden ontmoeting met het Joodse volk - ná de

gruwelen van de Grote Nacht en ná het begin van een terugkeer van Israël uit de oorden van ballingschap - heeft zich te hoeden voor al te stellige woorden (Rom. 11 : 20). Wat is een goed werkwoord van relatie? Bij rabbijn Irving Greenberg, die aan de hand van de Joodse gedenkdagen het mooie boek *The Jewish way* schreef, trof ik het werkwoord *resoneren*. Greenberg zegt te schrijven ook voor niet-Joden die de visioenen van het jodendom willen verstaan, om daarmee te ontdekken hoe het jodendom resonanceert in hun eigen godsdienstige leven. Het leven van Israël wil weerklank, dat is: weer klánk vinden in het leven van de gemeente van Christus.

Het Evangelie naar Johannes

Johannes schildert in zijn evangelie de weg van Jezus tijdens de viering van Soekkot (Joh. 7 : 2 -10 : 21). Wanneer we het 'loofhuttenevangelie' volgens Johannes openen, volgen we Jezus aan de hand van de Joodse kalender in het najaar. We zien Jezus als de Verborgene (7 : 2 - 13), als de Leraar (7 : 14 - 36), als het Water des levens (7 : 37 - 53), als het Licht der wereld (8 : 12 - 9 : 41) en als de Goede Herder (10 : 1 - 21). De namen die Jezus hier draagt, verwijzen stuk voor stuk naar de tocht van Israël door de woestijn. Als Water en als Licht, als Herder en als Leraar: zó zien we Jezus getekend tijdens de viering van het loofhuttenfeest in Jeruzalem. Jezus 'legt zichzelf uit' in woorden van de woestijn, leest zó tijdens Soekkot de Schriften van Israël wakker. Hoe kan de kerk glans en gloed van het Loofhuttenfeest hervinden? Door

Tijdens
Soekkot
werden door
Israël
zeventig
offers
gebracht ter
verzoening
voor de
wereld

jke kalender?

te (her)ontdekken hoe Jezus zelf ons het geheim van dit feest binnenvoert, hoe Hij zelf tussen Pasen en Kanaän ons voorgaat in die grote en vreselijke woestijn van vurige slangen, schorpioenen en droogte (Deut. 8 : 15).

De kerkelijke kalender

De kerk kent wel de vertaling van Pesach en Sjawoet, Pasen en Wekenfeest, in de lente, maar niet van het derde pelgrimsfeest van Israël in het najaar. Jezus in het voorjaar is de kerk bekend, de Jezus van het najaar nauwelijks. Trouwens de hele zevende maand op de Joodse kalender, waarin de grote gedenkdagen van het najaar vallen, is in het kerkelijke jaar 'verdonkeremaand' (W. Barnard). Langzaam maar zeker gleeed na Pinksteren de kerkelijke jaarkring weg in een 'feestloze' helft. Het wachten was tot de adventsweken weer in zicht kwamen. De kerk leefde blijkbaar zozeer vanuit de ene kiem van het Paasfeest, dat Pasen het hele jaar vulde. Kunnen we de pool van het najaar, die van Pasen in de woestijn, terugvinden? Zullen we ooit het feest van de volle maan in de lente weer vieren samen met het feest van de volle maan in de herfst?

Het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck in de kathedraal van Gent

De Loelav (palmtak) en de etrog (lijkt op citroen) wordt gebruikt om zich voor de Here te verheugen

De Openbaring aan Johannes

Vaak zien kunstenaars eerder en scherper dan theologen. De gebroeders Van Eyck hebben op het Lam Gods retabel in de kathedraal van Gent het visoen van Zacharja 14 in éénheid met de Openbaring aan Johannes gezien en verbeeld. Maar wat te denken bij de kanttekeningen van de Statenvertaling naast Zacharja 14 : 16? 'In het optrekken naar Jeruzalem beschrijft de profeet de inwendige godsdienst van de kerk van het Nieuwe Testament door de

Jezus in het voorjaar is de kerk bekend, de Jezus van het najaar nauwelijks

Loofhuttenfeest op de kerkeli

De Openbaring biedt een uitgewerkte 'orde van dienst' voor een kerkelijke viering van het Loofhuttenfeest

uiterlijke godsdienst die in het Oude Testament gebruikelijk is geweest'. Verdringing van het Loofhuttenfeest in de kerk vertoont een onmiskenbare parallel met de weerstand tegen de opening van het laatste bijbelboek. De Openbaring biedt een uitgewerkte 'orde van dienst' voor een kerkelijke viering van Loofhuttenfeest. Liturgie voor de kerk onderweg in de woestijn. Maar wilde de kerk nog wel onderweg zijn? Zacharja schetst de contouren van het bestaande Jeruzalem. Dan ziet hij hoe een nieuwe schepping de oude binnentrekt. Hij ontwaart in het licht van de unieke dag waarop geen nacht meer volgen zal, stromen

van levend water uit de flanken van de stad. Deze wereld en de komende schuiven in elkaar, zoals wanneer twee diabeelden op het scherm over elkaar glijden: het ene gaat terwijl het andere komt.

De oude kerk heeft van dit leven tussen de tijden diepgaand geweten. Zij vormde een minderheid in de volkeren, zonder macht en kracht, als een hut van loof. De gemeente besefte nog dat het feest van de loofhutten onderweg ook voor haar was bedoeld. Loofhuttenfeest werd herkend als teken van het duizendjarige rijk. Wachten op de nieuwe schepping is naar het bijbelse grondwoord een wandelen (Jes. 40 :

Centrum voor Israëlstudies

TUSSEN TWEE BERGEN

Onder dit thema organiseert het Centrum voor Israëlstudies een reis voor predikanten van DV 24 april tot 5 mei 2006. Het betreft een studiereis, waarbij de excursies met name gekoppeld zijn aan de inhoudelijke bezinning. De vraag staat centraal wat het leven volgens Gods geboden betekent in de joodse en christelijke traditie. Hoe verstaat Israël de Thora en hoe verhoudt zich dat tot het christelijke verstaan van de Thora? We willen de reis beginnen bij de Horeb in de Sinaïwoestijn, waar het joodse volk de Thora ontving in het kader van de verbondssluiting. Een tweede belangrijke plek waar we hopen te vertoeven is de Berg van de Zaligsprekingen. Vandaar het thema van dit seminar: Tussen twee bergen. De reis is bestemd voor theologen en zal rond € 1175,00 kosten. We willen ons tijdens twee bijeenkomsten voorbereiden op het thema en de nadere invulling van de reis, te weten op dinsdag 3 januari en woensdag 19 april 2006.

Informatie en aanmeldingen via het secretariaat van het Centrum voor Israëlstudies: tel. 0318 696379; email: cis@che.nl (mevr. A. Bergman)

jke kalender?

31), een onderweg blijven. Het is een loofhuttenbestaan.

Wat is van dit wandelen gebleven? Najaars-elementen raakten op drift door het kerkelijke jaar en vonden soms een vaste ligplaats in het voorjaar. Denken we aan de palmtakken van Soekkot waarmee gezwaaid wordt op de Palmzondag. Ook zijn er vandaag groepen christenen die elk najaar naar Jeruzalem optrekken om Loofhuttenfeest te vieren. Naast aansluitingen kunnen hier kortsluitingen ontstaan. Het visioen van Zacharja kan niet zomaar, met overslaan van de geschiedenis van de wereldkerk, geplaatst worden op het toneel van Jeruzalem vandaag. Waar aan we in de eerste plaats denken? Aan de eredienst van de gemeente.

Kerstfeest in het licht van Loofhuttenfeest

Zoals we weten is het kerstfeest laatkomer in de rij van gedenkdagen. Pas in de loop van de vierde eeuw begon Rome een geregelde viering als bevestiging van het dogma van de incarnatie. Daarbij was de datum geënt op het bestaande midwinterfeest van heidense origine. Vier weken van Advent vormen sinds de vijfde eeuw de opmaat. Maar ook zijn er tellingen van zes of zelfs negen weken.

Mijn visioen is de weken van Advent jaarlijks te beginnen in het najaar, rond de tijd waarin het Joodse volk het loofhuttenfeest viert, om en nabij de achttiende zondag na Pinksteren. Wat mij betreft zou zó het nieuwe kerkelijke jaar mogen beginnen. De overgang van zomer naar herfst voelt aan als een jaarwisseling. Het begin van de herfst roept diepe gevoelens

van verlangen op, van verwachting. Joodse Nieuwjaar valt in de herfst, een half jaar na de lente. Of, het is maar hoe je telt, een half jaar vóór de nieuwe lente. Zoals elke nieuwe dag begint met de avond tevoren, begint een nieuw jaar met de herfst. Onze ogen zien avondschemering en vallende nacht, onze oren horen van een ochtendschemering en een ongekend nieuwe dag. Vanuit het appèl van de eerste dag van Soekkot, gaat de kerk dan op weg, opnieuw een kerkelijk jaar lang. Zacharja 14 wil eindelijk dóorklinken tot in de oren van de kerk, op de tonen van de sjofer, de ramshoorn, resoneren. De kerk zal gehoor geven aan de uitnodiging uit haar vaste woon- en verblijfplaatsen op te breken en als pelgrim op te trekken naar Jeruzalem. Zacharja schildert hoe het perspectief van de ene dag zonder avond en nacht (14 : 7) nu nog zich beweegt op een ritme van jaar tot jaar (14 : 16). Daarbij herhaalt zich de geschiedenis echter niet zonder meer. Volgend jaar in Jeruzalem zal anders zijn dan dit jaar.

De Sjofer als oproep aan de volkeren om samen met Israël het Loofhuttenfeest te vieren

Mijn visioen is de weken van Advent jaarlijks te beginnen in het najaar, rond de tijd waarin het Joodse volk het loofhuttenfeest viert

עברית

Hebreeuws

als spreektaal

Cor van der Spek

Het Hebreeuws werd in de dagen van Jezus alleen nog gebruikt in de synagogen en de leerhuizen

Toen onze Here Jezus leefde en werkte in Israël sprak Hij Aramees, een taal die sterk verwant is aan het Hebreeuws, net zoals het Nederlands sterk verwant is aan het Duits. Het Aramees was de taal van de straat en de taal die in de gezinnen werd gesproken. Er zijn ook enkele gedeelten van boeken uit het Oude Testament geschreven in het Aramees. Het Hebreeuws werd in de dagen van Jezus alleen nog gebruikt in de synagogen en de leerhuizen. Als de wet werd gelezen in de synagoge was dat in het Hebreeuws, maar de preek daarna was weer Aramees, de landstaal.

De Septuaginta

Al voor het begin van onze jaartelling werd er bij de Joden behoefte gevoeld om de Tenach, ons Oude Testament, te vertalen in het Grieks, een taal die in die tijd door heel veel mensen werd gesproken, te vergelijken met de rol die het Engels nu speelt. We noemen die vertaling de Septuaginta, want 70 Joodse geleerden uit Alexandrië in Egypte hebben er aan gewerkt. Aanvankelijk had de Septuaginta bij de Joden enig gezag, het waren immers Joden die deze vertaling hebben gemaakt. Ook was deze vertaling vaak de toegang voor de heidenen tot de geschriften van Israël. Zij werden geen Joden, maar zij vereerden de God van Israël

wel. In de bijbel komen we deze mensen ook tegen. Denk maar aan de Romeinse hoofdman van Kapernaüm en Cornelius, eveneens een Romein. In Ikonium ontmoet Paulus aanzienlijke vrouwen, die God vereerden. Ook kennen we Lydia, de purperverkoopster uit Tyatira, ook zij vereerde God. In Handelingen 17: 4 is er zelfs sprake van een grote menigte Grieken, die God vereerden. Allemaal niet-Joden, die de God van Israël kenden, gevoed door het lezen van de Septuaginta. De Joden keerden zich later weer af van deze vertaling, maar voor de christelijke gemeente, die deze Griekse vertaling gebruikte bij haar zending is zij van grote betekenis geweest.

Zo bleef het Hebreeuws de taal van de synagoge en de leerhuizen tot de dag van vandaag. Thuis en op straat, op school en op het werk werd door de Joden de landstaal gesproken, waarbij er best veel Hebreeuwse woorden werden gebruikt.

Voorbeelden daarvan zijn het Jiddisj, gesproken in Midden- en Oost Europa en het Ladino in de Romaanse wereld rond de Middellandse Zee.

In 1873 kwam de eerste emigratie naar Palestina, (de eerste aliya), van kleine groepen Joden, met name uit Litouwen en Rusland, tot stand. Zij vestigden zich in de kuststreek van Israël, in het gebied tussen Hadera en Petach Tiqva. Hoewel het veelal seculiere Joden waren die naar Palestina trokken, namen zij niet hun Jiddisje taal mee, maar wilden zij terugkeren naar het aloude Hebreeuws, een taal die al 2000 jaar niet meer werd gebruikt als omgangstaal.

Eliëzer Ben-Yehuda

De pionier bij uitstek bij de herleving van het Hebreeuws als spreektaal was Eliëzer Yitzhak Perelman, geboren in Luzhky, Litouwen, in 1858. Zoals alle Joodse kinderen in die tijd begon hij al heel jong Hebreeuws te leren als onderdeel van zijn religieuze opvoeding. Toch ging hij niet naar de talmoedschool, de yeshiva, maar in 1877 ging hij naar Parijs om daar medicijnen te gaan studeren en het was ook daar, dat hij de theorie

ontwikkelde, dat het Joodse volk zich alleen zou kunnen handhaven als het naar Palestina terugkeerde en zijn eigen taal zou gaan spreken. In 1879 schreef hij daarover een artikel, uiteraard in het Hebreeuws, en dat maakte diepe indruk op zijn Hebreeuwse lezerskring. Hij was zeer onder de indruk gekomen van het herleven van het oude Griekenland als onafhankelijke staat in 1829 en Italië als erfgenaam van het klassieke Rome in 1849. Tijdens zijn verblijf in Parijs verklaarde Rusland de oorlog aan het Ottomaanse rijk om zo het Slavische broedervolk, de Bulgaren, te helpen in hun strijd tegen de Turken voor de nationale zelfstandigheid. Als de antieke volken als de Grieken en de Romeinen en zelfs een niet-antiek volk als de Bulgaren een eigen staat konden krijgen, waarom dan niet de Joden, het “Volk van het Boek” en de erfgenamen van het historische Jeruzalem? Zeker, in het land Israël, het land van de Joden, woonden in die tijd nauwelijks Joden en hun taal, het Hebreeuws, was in feite uitsluitend een geschreven taal en werd nergens gebruikt

De pionier bij uitstek bij de herleving van het Hebreeuws als spreektaal was Eliëzer Yitzhak Perelman

Eliëzer Ben-Yehuda achter zijn schrijftafel bezig met vertaalwerk

Hebreeuws als spreektaal

als spreektaal. Maar deze obstakels konden worden overwonnen als de Joden maar terug zouden keren naar hun land en opnieuw hun eigen taal zouden gaan spreken.

Eliëzer voegde de daad bij het woord. In 1881 trok hij naar Palestina en vestigde zich in Jeruzalem onder de naam Eliëzer Ben-Yehuda. En toen in 1882 zijn eerste zoon, Ben-Zion Ben-Yehuda, werd geboren liet hij zijn vrouw Debora beloven, dat zij uitsluitend Hebreeuws zou spreken met haar zoon. Zo werd Ben-Zion, ook wel bekend onder de naam Ittamar Ben-Avi, het eerste kind, dat uitsluitend Hebreeuws sprak sinds meer dan 2000 jaar.

Volgens Ben-Yehuda was dit heel belangrijk voor de herleving van het Hebreeuws als spreektaal, omdat met dit kind in huis, ouders en bezoekers wel Hebreeuws móesten spreken, niet alleen over de godsdienst, maar ook over alledaagse onderwerpen. En zodra het jongetje zelf begon te praten werd dit voor Ben-Yehuda het levende bewijs van een complete herleving van de taal.

De verdere ontwikkeling van de taal

De problemen waren groot. Wat te doen met gebruiksvoorwerpen als pop, ijsje, jam, omelet, zakdoek, badhanddoek, fiets, en ga zo maar door. Bij het opgroeien van het kind moesten honderden, zo niet duizenden woorden worden gevormd. Ben-Yehuda schreef ze allemaal in een boekje en hij zocht

bij elk Frans woord een Hebreeuws equivalent.

Een volgende stap was het gebruik van het Hebreeuws op de scholen. De school is bij uitstek taalvormend. In zijn geboorteland, Rusland, werd het Russisch lang niet door iedereen gesproken, maar de schooltaal was in het hele rijk Russisch en dat maakte dat iedere volwassene Russisch kon spreken. Op grond van deze ervaring vroeg Ben-Yehuda aan de rabbi's en de onderwijzers van de Joodse scholen in Palestina om Hebreeuws als instructietaal te gaan gebruiken, niet alleen voor religie, maar ook voor alle andere vakken. Dit verzoek van Ben-Yehuda werd overgenomen door de directeur van de Thora- en Avodahschool van Jeruzalem en deze vroeg aan Ben-Yehuda om les te komen geven op zijn school. Kinderen, komende uit verschillende landen en van verschillende taalachtergrond zouden in dezelfde klas, in dezelfde taal les krijgen. Hij ontwikkelde een systeem van taalonderwijs

En toen in 1882 zijn eerste zoon, Ben-Zion Ben-Yehuda, werd geboren liet hij zijn vrouw Debora beloven, dat zij uitsluitend Hebreeuws zou spreken met haar zoon.

The screenshot shows a digital entry for the Hebrew word 'צילום' (photography). The title is 'Today's Hebrew Word' and the word is 'צילום' (Tsiyom). Below the title, it lists 'Related words' including 'camera' (מצלמה) and 'photography' (צילום). A 'More Info' section explains the root 'צ' (tsay) and 'מ' (mem), and notes that the word was created in the 19th century. A 'Terms' section lists 'press, fashion photographer' (צילום, צילומן) and 'video camera' (מצלמת וידאו).

Voorbeeld van een modern Hebreeuws woord uit een cursus Hebreeuws van Milingua; via de website www.milingua.com te ontvangen

van Hebreeuws naar Hebreeuws, zonder vertaling in andere talen, zo als wij dat gewend zijn op onze middelbare scholen.

Toen mijn vrouw en ik Hebreeuws leerden in een kibboets in Israël en we in een klas zaten met 14 nationaliteiten, die 11 verschillende talen spraken, werd ook deze directe methode toegepast. Na zes weken konden we ons allemaal uitstekend redden in het Hebreeuws wanneer het ging om alledaagse zaken als eten, kleden, het dagelijks leven en alles wat in om het huis gebeurde.

Zo werd Hebreeuws een taal die is gegaan van de synagoge naar de talmoedschool, en vandaar naar de gewone school, en van de school naar de huizen en.....zo is het een levende taal geworden. Heel belangrijk was het feit, dat in een volgende generatie de moeders de eigen taal waarin zij opgevoed zijn niet meer gebruikten, maar uitsluitend Hebreeuws gingen spreken met hun opgroeiende kinderen.

Naast de jeugd dacht Ben-Yehuda ook aan de volwassenen. Daarom richtte hij een krant op, waarin van alles te lezen was, zoals onderwerpen over het eigen land, ook internationale zaken, weerberichten en mode. Deze krant werd tegen een uiterst lage prijs aangeboden. Dat leidde er toe, dat vrijwel iedere Joodse bewoner van Palestina tegen het einde van de 19e eeuw met niet al te veel moeite Hebreeuws kon lezen en verstaan. Ook werd deze krant gebruikt om nieuwe

woorden te introduceren, zoals krant, uitgever, telegram, telefoon, trein, soldaat, mode en wat niet al. Allemaal zaken, die in de tijd van de aartsvaders niet aan de orde waren. Het bijbelse Hebreeuws omvat ca 8000 woorden, het moderne Hebreeuws telt meer dan 120.000 woorden.

Officiële erkenning

Toen de Engelsen het bestuur van Palestina overnamen, werd op 29

november 1922 officieel vastgesteld, dat het Hebreeuws de taal zou zijn van de Joodse bevolkingsgroep. Eliëzer Ben-Yehuda heeft dit nog net mee kunnen maken. Een maand na de publicatie van dit besluit, op 21 december 1922, stierf hij. In 1948 werd het Hebreeuws de officiële taal van de nieuwgevormde staat Israël. De tweede taal werd Arabisch. U ziet dat onder andere aan de postzegels uit Israël. De naam van het land staat er op in het Hebreeuws, het Arabisch en het Engels. Dat laatste om ook in het buitenland te laten weten, dat het om Israëliëse postzegels gaat.

U merkt, dat ik steeds spreek over Hebreeuws, en niet Ivriet. Vaak

**In 1948
werd het
Hebreeuws de
officiële taal
van de nieuw-
gevormde
staat Israël**

Het
Hebreeuwse
alfabet omvat
22 letters
en bestaat
geheel uit
medeklinkers

Hebreeuws als spreektaal

wordt gezegd, dat de taal van Israël Ivriet is. Dat is niet onwaar, maar je zegt toch ook niet, dat er in Frankrijk Français wordt gesproken of in Duitsland Deutsch? Het is gewoon Frans in Frankrijk en Duits in Duitsland, en dus ook Hebreeuws in Israël.

Tenslotte

Het Hebreeuws is één van de oudste levende talen van de wereld. Al in de 12e eeuw voor Christus ontwikkelde de taal zich als een onafhankelijke taal. In de 1e eeuw voor Christus ontwikkelde het Hebreeuwse alfabet zich zoals dat nu nog in gebruik is. Het Oude Testament is in die taal geschreven. Het Hebreeuwse alfabet omvat 22 letters en bestaat geheel uit medeklinkers. Zo wordt het woord "sjabbat" geschreven met drie letters, de "sh", de "b" en de "t", geschreven van rechts naar links. Om een woord te kunnen lezen moet je het dus kennen. In de achtste eeuw van onze jaartelling is een systeem van punten en

streepjes ontwikkeld, welke onder, boven of naast de medeklinkers worden geplaatst. Daardoor kunnen de klinkers benoemd worden. In de bijbel staan die streepjes en puntjes er bij, ook wel in schoolboekjes, maar niet in de kranten, nieuwsbladen en boeken.

Het aardige van het moderne Hebreeuws is dat het met de kennis daarvan heel goed mogelijk is om de bijbel in de oorspronkelijke taal te lezen. Omgekeerd is het voor diegenen, die bijbels Hebreeuws hebben geleerd, en dat zijn nog steeds al onze dominees, vrijwel onmogelijk om een Israëliische krant te lezen. Voor hen die de bijbel in de oorspronkelijke taal willen leren lezen is het daarom zeker de moeite waard om het moderne Hebreeuws te leren. Dat is niet alleen leuk voor een vakantie in Israël, maar dat geeft ook de mogelijkheid om de schitterende taal van het Oude Testament beter te begrijpen en te verstaan.

Colofon

Commissie van redactie

drs. C.J. van den Boogert
ds. A. Brons
ds. H.D. Rietveld

Eindredacteur

drs. C.J. van den Boogert
Graspieper 8
8081 ZR Elburg
tel.: (0525) 69 02 22
e-mail:
booge269@planet.nl

Internetpagina

www.kerkenisrael.nl

Administratieadres

Landelijk kerkelijk bureau
van de Chr. Geref. Kerken
Vijftien Morgen 1
3901 HA Veenendaal
Postbus 334
3900 AH Veenendaal
tel. (0318) 58 23 50
fax (0318) 58 23 51
e-mail: lkb@cgk.nl

Penningmeester

H. van Braak
Prins Willem-Alexander-
park 133
3905 CD Veenendaal

tel.: (0318) 51 54 27

e-mail:

h.h.van.braak@hccnet.nl
Gironummer 365271,
t.n.v. penningmeester
deputaten Kerk & Israël
CGK te Veenendaal

Voor legaten en schenkingen
kunt u contact opnemen met de
penningmeester; hij geeft ook
gaarne informatie over diverse
aan te bevelen projecten.